

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSEG
Aradi és csanádi egyesül-
vassutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 857.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Révész
Társaság.
Bulevardul Regela Ferdi-
nand I. (József főh.)-ut 22-
TELEFON-SZÁM: 181.

ELŐFIZETÉS
HETI NYOLC ÉS VÉGI ÉKEM
Egy évre ... 150 Lei.
Fél évre ... 75 Lei.
Egy negyed-évre 37-50 Lei.
Egy hóra ... 12-50 Lei.

Ryftitál köslemények
megállapodás szerit.

Arad, 1920.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, szeptember 29.

A pénzhiány.

(Nincs ingatlanforgalom. — Senki se fizet.)

Az a tény, hogy a maximális árakat hatályon kívül helyezték, még éppenséggel nem jelenti azt, hogy a kaotikus zűrzavarból, amelybe Erdély gazdasági élete jutott, kivezető utat lehetne találni. A maximális árak hatályon kívül helyezése csak intézkedési kísérlet, mely nem jelenti azt, hogy a hatóságok továbbra is éber figyelemmel ne legyenek. A legnagyobb baj azonban az, hogy a közönség alig vásárol, az üzlet lanyha, a forgalom megállt, mert nincs pénz! Ma kereskedők, magánosok, bankok, vállalkozók egyaránt panaszkodnak. A pénz eltűnésének következményei iránt érdeklődünk az aradi törvényszék ingatlanforgalmi osztályán, ahol kijelentették, hogy a pénzhiány az egyetlen jelentősebb ingatlanforgalom, ház vétele nem volt. Ma a legszebb palotát hiába ajánlják megvételre, heti részletfizetési feltétellel, nem akad vevő. Mindez a pénzhiány romboló jelensége, mely mindenütt felüti fejét. Egy aradi bankigazgató mondta el a helyzet jellemzésére, hogy amíg azelőtt tökéletes és feltétlen hitelképes kereskedők már eljárát előtt osztromolták valószággal a bankot, hogy tartozásikat fizessék, addig most tudomást sem vesznek a lejáratokról. Jelen pillanatban az összes erdélyi és bánáti kereskedelmi kamarák küldöttjei lemm vannak Bucurestiben, hogy megyőzőzzék a kormányt a mai helyzet tarthatatlanságáról. Nem tudjuk még, hogy mit végeznek a delegátusok a különböző címen beváltásra nem került, illetve visszatartott összegek kiifizetése tekintetében. Némi világszágosságot a bucuresti jelentés ad a kormány ebbeli munkájáról. E távirat szerint két hét múlva ül csak össze az a bizottság, mely a korona valóságát fogja ellenőrizni. Addig a pénzügyminiszterium csak azok bejelentéseit veszi tudomásul, akik beigazolják, hogy lehetetlen volt a bejelentést az előírt időben megtenni. E távirat szerint a korona-többletek kifizetése hetek munkájába kerül.

A város buzája.

A közéletmezési-bizottság Nedica kulturánácsnok elnöklété alatt tegnapi tartott ülésén felhatalmazta a Neuman Testvérek-céget, hogy a királyságban a város részére 550 vagon buzát vásároljon s ezt a mennyiséget a vagonhiány miatt Orsováig uszályhajókon szállíttassa. A bizottság elhatározta, hogy a liszt árát akkora állapítja meg, amikor a buza Aradra érkezik.

Magyarország — válaszon.

BUDAPEST. A Pesti Hírlap a következőket írja: Teljesen Romániától függ, hogy Magyarország és Románia közötti közlekedés ne legyen tisztán diplomatikai formula. Be kell ismerünk — folytatja a lap — hogy az összes államok közül, amelyek Magyarországot körülveszik, Románia volt az első, amely Magyarországgal szemben a megértés politikájára helyezkedett, ami a vörös veszedelem elhárítása végett is szükséges. Gombos Gyula a Szózat című újságban azt fejtegeti, hogy Magyarországnak közvetlen szomszédai felé kell orientálnia. Ez sokkal fontos-

sabb, mint a nagyhatalmak felé való orientálódás. Ausztria nem jöhet tekintetbe. Politikai gyengeségénél fogva. Csehi-Szlovákiát Kommunizmus fenyegeti. Egyedül Románia felé kell, tehát tekinteni. Az orosz veszedelem közös és Erdélyben is a román és magyar nemzetek együtt kell működnie a veszedelem elhárítására. Vagy talán Jugoszlávia felé kell fordulnunk? És ott keressük közös érdekeink politikáját, amelyek Horvátországot és Magyarországot összekötik? Magyarország válaszon áll, de most már leggyorsabban kell határoznia.

Flor tábornok és Kratochwill ezredes a hadbírótság előtt.

CLUJ (Kolozsvár.) A külön-delegált hadbírótság, amely egy hadtestparancsnok-tábornokból és 4 ezredesből áll, hétfőn kezdte meg a tárgyalást abban a nagyszabású kémkedési pörben, amelynek vádlottai sorában Flor tábornok és Kratochwill ezredes is helyet foglalnak. A tárgyaláson először Flor tábornokot hallgatták ki, aki vallomásában kijelentette, hogy ártatlannak érzi magát, senkivel sem állt semmiféle összeköttetésben. Tagadja, hogy a nagyváradi és temesvári vádlottakkal összeköttetésben lett volna. Semmit sem tud a vádszerinti 25 millióról. A dossierjában talált nyugtákra vonatkozólag azt vallja, hogy azok román internálásból kiszabadult magyar tiszteknek adott pénzekről szólnak. Januárban fényleg kapott egy vászonra írott rendelkezést Budapestről, amely a magyar kormány parancsait tartalmazta a kiűrités utáni időre. Két levelet is kapott, amelyekről azt hitte, hogy azok Simonfalvitól, a budapesti hírszerző osztály parancsnokától származnak, de utólag megállapította rólok, hogy hamisítványok voltak. Egyszer Tamási főhadnagy újságoknál hozott részére, amikor is vele mintegy 15 percig beszélt. Flor tábornok végül kijelentette, hogy Debrecen, ahol ő a román megszállás ideje alatt is tartózkodott, sohasem volt Magyarország-tól elszakítva.

Kratochwill ezredes hallgatóság ki ezután, aki tagadja a vádat és részletesen előadja, mint futott a székely hadosztályllyal fogságba és mint töltötte be brassói internáltságában egy valóságos konzul szerepét, amikor nemcsak az internáltak családjai fordultak hozzá minden ügyben, hanem maga a román főparancsnokság is. Brassóban semmiféle fahérgárdát nem alakított s a nála talált tiszti ka-

talógus a tiszteket csupán bolsevista vagy bolsevistaelenes szempontból sorolja fel.
Anyos alezredes kihallgatása során azt vallja, hogy Budapestben volt családi ügyben, amikor Simonfalvy őrnagy magához hívatta őt és értesítette, hogy a románok rövidesen kivonulnak Debrecenből és ő lesz ezen kerület parancsnoka. Tagadja, hogy Papp főhadnagynak odasugta volna a jelszavul szolgáló szavakat. Cseppeli semmiféle szervezetről nem tud. Beros százados is tagadja a vádat, valamint Kászonyi százados is, aki tagadja, hogy kolozsvári internáltsága alatt Tamásitól fegyvereket akart volna vásárolni. Turzó mérnök a leghatározottabban kijelenti, hogy sem Tamásit, sem Simonfalvit nem ismeri, a Betlenházban tartott értekezleten egyáltalán nem vett részt. A fegyverekről pedig, amelyekre vonatkozólag apja azt vallotta volna, hogy az övéi, csak az eljárás alatt hallott először.
Pécsi az utolsó vádlott, aki kijelentette, hogy a nála talált költeményeket már 1906-ban írta s 1916-ban adta ki. Előadja, mint ugrott ki elfogatása után Kolozsvár előtt a vonatból és Budapestre szökött, hol levelet írt Horthynak, aki azonban nem válaszolt.
Ügyész: Hiszen nekem azt mondta, hogy személyesen beszélt Horthyval, aki Simonfalvihoz küldte őnt.
Pécsi: Bizonyos depresszió fajtása alatt vallottam úgy, ahogy az ügyész ur mondja.
Ezután a tanúkihallgatásokra került a sor. Elsőnek Urechea dr. egyetemi professzort hallgatták ki mint szakértőt Pécsi beszámíthatóságára vonatkozólag. A professzor nincs meggyőződve arról, hogy Pécsi nem volna beszámítható, bár a klinikai aktákból megállapította, hogy többször állott

kezelés alatt. Szabó dr., a másik szakértő Pécsi beszámíthatatlannak tartja. Már szovátai tartózkodása alatt is sokat hallott különféle tetteiről, amelyek ezt igazolják. Ilyiescu százados előadja, hogy a Tisza-csoport tagjai jól bántak a letartóztatottakkal, majd pedig elmondotta, miként történt Flor tábornok letartóztatása. Szugredanti hadnagy Flor tábornoknak Tamási főhadnaggyal való találkozásáról tesz vallomást. Szerinte a beszélgetés 1 és fél óráig tartott. A szembesítésnél Flor tábornok megmarad amellett, hogy mindössze egy negyed óráig beszélgetett Tamásival.

Ujabb másfélmillió aprópénz

Az aradi pénzügyigazgatóság és a Victoria Takarékpénztár ma egy-egy megbízottat küldött Temesvárra, hogy a Banca Nationala ottani fiókjánál nagy címletű bankjegyeket aprópénzre felváltsanak. Holnap, szerdán a pénzügyigazgatóság egyik tisztviselője hasonló célból Nagyváradra utazik. Remélhető, hogy néhány napon belül újabb másfél millió lei értékű aprópénz érkezik Aradra, ami nagyban hozzá fog járulni az aprópénzhiány enyhítéséhez.

Nyugalomba vonuló városi főtisztviselők.

Október hó 1-én két városi főtisztviselő vonul nyugalmába. Az egyik *Nachtnebel* Ödön városi főmérnök, aki egy hónap óta már szabadságon is van. *Nachtnebel* Ödön *Virág* Lajos főmérnök tragikus körülmények között bekövetkezett halála óta áll a mérnöki hivatal élén és nagy része van abban, hogy a város a strand-fürdőt a mai nivójára emelte. Nemrég benyújtotta nyugdíjaztatása iránti kérvényét, amely felett a nyugdíjbizottság október 1-én délután 5 órakor tartandó ülésén dönt. Ugyancsak ekkor nyugdíjazza a bizottság *Sztankovics* Milos tűzoltó-főparancsnokot, aki évtizedek óta vezeti a tűzoltóságot.

Az ukránok megverték a vörösöket.

BUCURESTI. A nacionalista ukrán csapatok sikeres harcokat folytatnak a vörös hadsereggel, úgy, hogy a bolsevisták kénytelenek voltak Ukránából visszavonulni. Az ukránok elfoglalták Kameneszk-Podolszko. A lengyel-ukrán és a déli fronton a helyzet annyira rosszabodott, hogy emiatt a moszkvai politikai körök politikai katasztrófától tartanak, legalább is az *Izvestija* című bolsevista lap egyes hírei erre engednek következtetni.

Ujabb kiutasítások.

Az evakuálások fellebbezését tárgyaló ötös bizottság többek fellebbezését utasította vissza. Ezek a kiutasító végzés határozata értelmében három nap alatt kötelesek elhagyni Aradot. A kiutasítottak a következők: Marmorstein Mária, Salamon Gábor, Hadzsini Habszi, Wagner Tivadar, Zimmermann Lajos, Schapira Lajos, Zimmermann Izidor, Salamon Henrik, Schlesinger, Ádám, Róza Nándor, Werner Sándor, Feinkuchen Gyula, Fürst Jakab, Weisz Lipót, Pollák Lipót, Schwarz Samu, Scheer Gyula.

Sofronya és Buzsák.

Arad tejjelátása aktuális kérdés most, amikor a megyei agrárreform bizottság a nagyobb gazdaságok felosztását tartja napirenden. A bizottság elnöke, dr. Barbara Söveg táblabíró helyes érzékkel odatörekszik, hogy ezzel Arad tejjelátása fennakadást ne szenvedjen. Amíg gazdaságoknál, melyek tejjeltermelésre vannak berendezve és a tejet az aradi tejcsarnokba szállítják, amnyi föld területet mentesít, amennyi a tehenészet fenntartására szükséges. Hétfőn tárgyalta a bizottság Purgly László sófronyai gazdaságának felosztását és a 110 tehénből álló tehenészet fenntartására 1000 holdat hagyott meg és csak 700 holdnak kényszerberbeadását rendelte el. Ugyancsak a napokban került tárgyalás alá a buzsáki gazdaság felosztása, a mely földekre a gálj parasztság tart különös igényt. A buzsáki gazdaságnak is nagy tehenésze van, évtizedek óta szállítja be Aradra a tejet és a város ellátásának mindig egyik legjelentősebb tényezője volt. Ennek a tehenészetnek fenntartása is elengedhetetlenül szükséges, mert amennyi oly kevés jó tej jön be a városba, hogy ennek a tejnek a hiányát nagyon megérezné a város. A halást tejjel pedig a kórházak és a cseszenők tejszükségletét ellátni nem lehet. Tudomásunk szerint dr. Barbara intenciója az, hogy a létező tehenészetek feltétlenül fenntartassanak és így megvan a reményünk arra, hogy az élekezés aranyi gondja mellett legalább tejjel el leszünk látva.

Rablótámadás egy prefektus ellen.

BUCURESTI. Ghibanescu Dunston városbeli prefektus a napokban Bazargic község felé utazott automobilon. Utja egy ordő mellett vezetett el, ahonnan nyolc fegyverrel és kézigranátókkal felfegyverezett bolgár komitási megrohanta az automobilt, azt megállította és a prefektust megakarta ölni. A prefektus nem vesztegette el lélekjelenlétét és a megrohánók ezt mondotta: Én vagyok a megye prefektusa. Tudjátok meg, ha engem megöltök, még ma este összes felváltok lángra borulnak. A rablók meghökkennek, fegyverüket leeresztették és a már elroholt dolgokat visszaadva a prefektusnak, eltűntek az erdőben. Ezután a prefektus folytatta útját és megérkezvén Bazargic községbe, intézkedett, hogy a rablók elfogatásáért erős járőrök menjenek ki.

Munkában a monarchisták.

Az utolsó Habsburg uralkodó detronizálása után angol segítséggel tudvalevőleg Svájcba menekült. A svájci magányában a genfi Villa Prangins-ben élő exesászár, mint a „Matin“ egy hozzá besurrant tudósítója írja, figyel, hallgat, vár és remél. Ugy tűnik fel, mintha csak vakációzna és bármelyik pillanatban készen áll trónjának visszafoglalására. És e reményét csak fizik a tekintélyes számban lévő hívei, akik — mint a Damián jelenti — tegnapelőtti kongresszusra gyűltek össze Luzernben. Magyarországból, Ausztriából és Németországból 31 kiküldött vett részt ezen a kongresszuson, akik valaha mind exponens alakjai voltak a monarchiának. Így gróf Berchtold, báró Aerenthal, Lajos Salvator főherceg, Miksa badeni herceg, gróf Cernin, báró Szurmay, Wekerle Sándor, Andrássy Gyula gróf, Schamschula tábornok, Arz báró és még mások. A kiküldöttek a

Habsburg monarchia visszaálltásának és Károly visszahelyezésének lehetőségeit vitatták meg. A kiküldöttek közül csak Miksa badeni hercegnek volt kifogása Habsburg Károly személye ellen, a többi kiküldött mind a Habsburg dinasztia lelkes híveinek jelentette ki magát.

Habsburg Károly azalatt, míg hível a periferiakon dolgoznak az érdekében, maga is keresi a nexust régi alattvalóival. Az osztrák-magyar hadifoglyok Szibériából való hazaszállítása érdekében személyesen interveniált, sőt egy jelentékeny összeget is küldött Szibériába volt alattvalói számára. Bár vagyoni viszonyai meglehetősen gyengék, de az a hit, mintha értékes családi ékszereit el kellett volna adnia, nem felel meg a valóságnak. Külföldön egyébként tartja magát a hite, hogy az európai béke helyreállítása után Károlyt feltétlenül meg hívják a magyar trónra.

lingi tragédiát még szerdán és csütörtökön mutatja be az Apolló.

Az élet keserű pohara — Fern Andraval a főszerepben. Fern Andra, a mozi bájos és tehetséges művésznője az Élet keserű pohara című grandiózus társadalmi drámában mutat most sikert az Uránia új műsorán. A kiváló művészi színvonalú filmet még szerdán és csütörtökön tartja műsorán az Apolló.

Nagyváradon új szerződést kötnek a színészek.

A színészek bérmozgalma és ezzel együtt a magyar színjátékszás, nemcsak Aradon, hanem Oradea-Maren (Nagyváradon) is az érdeklődés központjában áll. Erdélyi Miklós, a nagyváradi színigazgató, hogy színészeinek nagyobb fizetést adhasson, helyármelésre próbálkozott. Ennek azonban az volt a következménye, hogy a közönség távoztította magát a színháztól és a társulat a teljes anyagi csőd előtt állott. A színigazgató a városhoz fordult, azzal a kérelemmel, hogy a város szubvencióval támogassa a színházat. Ennek ellenében pedig a helytartót megfélemlen leszállítja. A várost tanács a kérelemre a következő határozatot hozta:

— A városi tanács a magáévá teszi, hogy a jelenlegi helyármagasan vannak megállapítva. A mai viszonyok mellett nem lehet jó ideig remélni, hogy a közönség a színházat látogassa. Felhívja ennél fogva a társulatot, hogy különösen a személyi kiadásokat leszállítandó igyekezze. A városi házpenztár és a villamosművek pénztára nincs azott helyzetben, hogy a város újabb megterhelését a várost érdeklő kiadásti tételek apasztásával, elbírnák. Ezért a tanács nem áruhath hozzá, hogy a színház fenntartási és világítási költségének egy részét elengedje. Javaslathozza azonban, hogy Erdélyi színigazgató állami szubvencióért folyamodjon. A tanács határozatot Erdélyi színigazgató közzölte a színészekkel, akik megelégedésüket fejezték ki a határozat mellett. Erdélyi Miklós pedig arra az álláspontra helyezkedett, hogy október elsejére in effigie megszünteti a színházat, vagyis a jelenlegi tagokkal egyenként új szerződést köt. Így a színészek további sorsa nem kollektív dől el, hanem egymásután, az igazgatói irodában. Erdélyi Miklós javaslataba a társulat tagjai belemertek.

A mai valutaplac.

Bucurestiből ma olyan jelentés érkezett, hogy ott a valutapiacra változatlanul tart a lanyhaság. Ennek következtében Aradon is lanyhaság állott be és külföldi valuták iránt nem mutatkozik érdeklődés. A mai napon Aradon a dollár 42-44 levelet kezdett.

Megérkezett a maximális feloldó rendelet.

A polgármester felfüggesztette az ármegállapító bizottság működését.

A Gazeta Official száma, amely a maximális árak felfüggesztéséről szóló rendeletet közli, tegnap érkezett meg Arad városához és a megyéhez. Dr. Robu János polgármester a hivatalos közleményről a következő hírdetményt adta ki: A belügyi és kereskedelmi államtitkárok a maximális árak felfüggesztése tárgyában kiadott rendelete a Gazeta Official című hivatalos lapban megjelenévé azt magyar fordításban a lakosság tájékoztatása céljából az alábbiakban közlöm: I cikk: egész Erdély és Bánság területén, újabb intézkedésig 1920. évi szeptember hó 22-ével kezdődőleg bármely helyi hatóság által megállapított összes maximális árak beszüntetnek. (Központi kormány által megállapítottakon kívül pl. sör, petroleum és így tovább.) II cikk: A belügyminisztérium kofoszári államtitkárságának a Hivatalos Közlöny 1920. évi szeptember hó 2-ikt 26. számában közzölt 290-370. 1920. szeptember 2. sz. rendelet intézkedései továbbra is érvényben maradnak. III cikk: Az összes hazai termelők és kereskedők a termelési áron felül, az érvényben lévő törvények és rendeletek értelmében megengedett javadalmat felszámíthatják

a földművelési, ipari és kereskedelmi termények eladásánál. IV cikk: Mindazon termékekkel való üzérkedési vagy nyerészkedési kísérletek közigazgatási és rendőrségi közegek által a törvényekben és rendeletekben feltüntetett s az üzérkedésre vonatkozó büntetések maximumával lesznek sújtva. V cikk: Az összes közigazgatást és rendőrségi hatóságok örökön fognak ezen rendeletek tiszteletben tartása és végrehajtása felett. 1920. szeptember hó 21. Dr. Constantin Bucsan secretar general. Dr. Ion N. Kvia secretar general.

A polgármester a rendelettel együtt a következő átiratot intézte a városi ármegállapító bizottság elnökéhez. Dr. Lutián Cornélhoz: Az ármegállapító és maximális árak felfüggesztése tárgyában megjelent kormányrendelet meghirdetése tárgyában kelt hírdetményben egy példányt azzal küldöm meg, hogy a rendelet következtében a bizottság működése továbbfolygásáig természetesen felfüggesztendő. — Az állapítási hivatal a hivatalos lap egy-egy példányát megküldi a járási főszolgabíróknak, akik annak tartalmát dobszó útján fogják a községekben kihirdeteni.

MŰVESZET.

Szécsény. A legutóbbi Zerkovitz-operett szerdai bemutatójára Gyöző Alfréd rendezői irányítása mellett nagyban folynak az előkészületek a színházban. A darab cimszeréjét Halmos Mici játszja és melléje híás, jó szerephez jutottak Szegő LHI, Novák Irén, Thomay Mária, Jakabffy Ilonka, Fülöp Irma, Benkőné, Jakabffy, Kertész, Várnay, Gyöző, Selmeczi és Ács. Ebben az időszakra vesznek először részt a színházba növendékek is, akiket a színház igazgatósága külön erre az alkalomra készíttetett izléses jelmezekben mutat be a közönségnek.

„Cinóber Domokos halála“ a címe annak a könnyekig kacagtató bohózatnak, amely a Modern Kabaré a heti műsorát dominálja. Année Rubin telepatikus mutatványai is emelik a műsor érdekességét, amelynek valamennyi száma a legnagyobb érdeklődést érdemli meg.

A mozgóképszínházak műsora. Szeptember 29-én az Apollóban: Meyerlingi tragédia. Dráma. — Az Urániaiban: Az élet keserű pohara. Dráma.

A meyerlingi tragédia — az Apollóban. Az Apolló színház tegnap mutatta be a közönség új irást érdeklődése mellett azt a szenzációs történelmi értékű filmet, amely Rudolf trónörökös és Vecsera báróné homályba burkolt szerelmi történetét tárja elénk. A meyer-

HIREK.

Olcsóbb a piac.

Az aradi piac, a termékek, a kofák már nem félnek árukat behozni az aradi piacra és az árak, a nagy kínálat következtében önmaguktól estek, úgy, hogy szárnyasokban, fűszerekben, gyümölcsben határozott olcsóbbodás észlelhető. Ma a baromfi piac is énekebb volt, mint az utóbbi napokban. A rántani való csirke párisz 15-20 leu volt és a máj való jerecét már 25-30 leuért nagyon szépen lehetett kapni. Akrád bőven kővér ruca és máj is, de még meglehetősen drága áron. Egy húscsésze libáért 100-140 leu is elkérték, míg a macsárt 35-45 leu. A tojást, amelynek a maximális ára pedig 1.50 leu volt, ma 35-40 banáért árulták a turó kilója 5-6 leu, a vajé 20-22 leu volt. A gyümölcsök és a zöldségek is esett az ára. Az alma, körte és paradicsom kilóját egy leuért, a szőlőt a 50 leuért, a szep, nagy birsalma kilóját 2 leuért, a burgonyát egy leuért, a sárgaborsó kilóját 1-1.50 leuért, a parait 1-1.50 leuért árulták. Egy csomó zöldségért 1-1.50 leu, egy leu háposztáért 2-3 leu és egy fej keltőcsészéért 50-60 banai kértek.

KÁROLY ROMÁN HERCEG HAZATÉRÉSE. Bucarestből. Károly herceg, külföldi útjáról a napokban érkezik vissza Romániába. Erdélyben a Valtolana és Rádu generálisok kérésére, ma Bucarestben a pályaudvaron hivatalos fogadtatás lesz.

TASLAIANU MINISZTER ARADON. Taslaianu kereskedelmi miniszter ma Timisoaráról (Temesvárról) Aradra érkezett. Az államháson a hatóságok vezetőit fogadták a minisztert, aki a gyárak megmentése után este folytatta útját Erdély felé.

A NAGYVÁRADAI TÁBLA ELNÖKE ARADON. Tegnap este dr. Marta volt igazságügyi államtitkár, jelenleg a nagyváradai táblánélküli elnök. Aradra érkezett, az aradi törvényszék meglátogatására. Ma délelőtt Marta dr. felkereste hivatalában dr. Avramescu Vasul törvényeségi elnököt s vele fontos ügyekről tartott beható megbeszéléseket.

GRITTA OVIDIUS rendőrprefektus Bucarestből, ahol hivatalos ügyeket intézett el, tegnap este hazaérkezett és ma hivatalát elfoglalta.

A VÁRMEGYEI EGÉSZSÉGÜGYI BIZOTTSÁG dr. Bradcan Athanas vármegyei főorvos elnöklésével ma délelőtt rendes ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy a bizottságot mal formájában megszünteti. Ezentúl két bizottság fog működni. Az egyik kizárólag orvosokból áll, amely egészségügyi kérdéseket tárgyal; a másik bizottság tagjai orvosok, öt gyógyszerész, két állatorvos, a tanfelügyelő, az államépítészeti hivatal megbízottja és a vármegyei főügyész. Ez a bizottság szakkérdéseket tárgyal. A bizottságokat csak szükség esetén hívják össze.

MERRE LEHET MAGYARORSZÁGBA UTAZNI? Az aradi államrendőrség közli a nyugati csapatparancsnokság hirdetését a határátlépésről. E szerint utlevéllel bírók, akár román állampolgárok, akár idegen alattvalók, idegen utlevéllel Timisoaran (Temesváron), Halmin, Biharpüspök, Kétegyháza és Lökösháza is átlehetik a határt Magyarországra vagy Ausztriába való utazásnál. Román alattvalók a nevezett pontok bármelyikén belőhetnek az országba, idegen alattvalók azonban csak Temesváron és Halmin. Román alattvalóknak meg kell szerezniük az illetékes katonai hadtestparancsnokság állampapírját.

A színház külföldi mögöl.

Az aradi színháztagjai legutóbbi bérmozgalmat holtpontra jutott. A legutolsó tárgyalások alatt Róna Dezső színházigazgató hajlandónak mutatkozott bizonyos persentualis fizetésemelésre. A társulat megbízásából tárgyaló felek azonban makacsul ragaszkodtak a legutóbb felállított követeléseikhez és bár a színházigazgató számszerű adatokkal igazolta, hogy további engedelményeket nem tehet, a megbízottak hajthatatlanok maradtak. Ezzel a tárgyalások eredmény nélkül megszakadtak. A közönség körében olyan hírek terjedtek el, hogy hamarosan sztrájkba fognak lépni a színészek. Kérdést intéztünk ez ügyben Róna Dezső színházigazgatóhoz, aki a következőket mondotta:

— Nem tudom, hogy a színészek mit fognak határozni, de annyit kijelenthetek, hogy én az engedelmények terén *elmentem a legszélső határig*. Többet nem adhatok a színészeknek, mert a színház több anyagi megterhelést nem bírna el. Ha kimondanák a színészek a sztrájkot, az reájuk nézve jelentősen veszedelmot, mert a sztrájk szerződésbontó ok és ennek következményei ismeretesek.

A színháztagok közül az egyik tagja, aki a mozgalomban vezető szerepet játszik, a következőket mondotta munkatársainknak:

— Sztrájkról szó sem lehet. A magyar színészek Aradon még sohasem sztrájkoltak és most sem fognak sztrájkolni, mert a magyar kultúra sorsa sokkal jobban a szívükhöz kötött, semhogy, ezzel a

Sztrájk hírek. — Páholybérlelők panaszai.

végso fegyverrel vivják ki követeléseiket.

Beszéltünk egy páholybérlelővel, aki a következő érdekes kijelentést tette:

— Amikor azt olvastuk, hogy a színészek szakszervezetbe tömörültek, azt hittük, hogy a színházban nagyobb lesz a fegyvellem. Most épp ennek ellenkezőjét tapasztaljuk. Akármelyik előadás olyan jeleneteket látunk a színpadon, amelyek a fegyvellem teljes lazulására engednek következtetni. A művészi néző, amely még a konzorcionális rendszer alatt is tartotta magát, ugyszólván teljesen megszünt. A színészek a közönséggel érezteik kedvezlenségüket, a közönséget ugyszólván negligálják és olyan előadásokat produkálnak, amelyekhez az aradi közönség nincsen hozzászokva. A szervezkedés nem hozta meg a színészek öntudatát, de meghozta a művészi néző lesüllyedését. Ha ez így tart tovább, a közönség elveszti a kedvét a színházba járástól, ami érthető is, mert a közönség drága pénzéért megfelelő ellenszolgáltatást követel. A publikum nem törődik a bérmozgalmal, de furcsának tartja, hogy akkor, amikor az egész vonalon érezhető az olcsóbbodás és amikor látja, hogy sehol sem sikerül a hérémelés, éppen a színészek ragaszkodnak gőrcsösen teljesíthetetlen követeléseikhez. A közönség kívánatosnak tartja a hékés meggyezést, hogy a színháztagok belbékéje helyreálljon, de kijelenti, hogy nem hajlandó bírnival a színpadon uralkodó anarchiát.

az eltűnt milliomos nyomára vezetné a hatóságot. 10.000 leu jutalomban részesül.

A gyári tisztviselők sztrájkja

Az Aradi Közlöny legutóbbi számában megemlíkeztett arról, hogy az aradi gyári tisztviselők sztrájkba léptek. Munkatársunk felkereste Vigyázó Lászlót, a Weitzer vágongyár vezérigazgatóját, aki a gyárosok és tisztviselők között fennálló tárgyalások stádiumáról a következőképen nyilatkozott:

— Ma délelőtt a tisztviselők bizalmifőrel megjelentek előttem és hivatalosan értesítettek a munka abbahagyásáról. Elmondták, hogy az „Iktos” hajlandó a tárgyalások fonatát felvenni a gyárosok szövetségével, mire én azt válaszoltam, hogy a Gy. O. Sz. is hajlandó lett volna kezdettől fogva tárgyalni a tisztviselőkkel, de olyan szigorú hangu memorandumra, amely talán még Szovjet-országhat sem állná meg a helyét, a gyárosok nem feleltek és annak alapján nem is állhatnának szóba a tisztviselőkkel.

A sztrájkoló gyári tisztviselők küldöttsége ma délelőtt tisztelgett dr. Crisan Aurél prefektusnál és arra kérte, lépjen fel közvetítőül a gyáriparosok szövetsége és a tisztviselők között. A prefektus megígérte, hogy érintkezésbe lép a gyáriigazgatókkal, akiket holnap délutánra már meg is hívta tanácskozásra.

A lengyel nő-legionista

Egy décsi lapban olvassuk az alábbi érdekes esetet: A háború folyamán sokat írtak a lengyel légiórol és ennek hősiességéről, sőt arról is, hogy a légióban nagy számmal vannak képviselve a női légiólisták. Az organikus lengyel hadsereg is fentart néhány női-légiót. A férf-, nőlegionisták épp úgy megállják a helyüket a harcban, mint a mögöttes országgrészek katonai szolgálataiban. Így a krakói-lembergi vasuton is női légionista-tisztek teljesítenek szolgálatot. Sztrike szoknya, ugyanolyan szövetből nadrártartó módjára a vállon keresztbevetett pántok, a bluz valamivel világosabb szövetből. A bluz nyaka kihajtva. Elöl két kis zseb, tele szükséges apróságokkal. Dívtos felsőcipő a lábán. Ebből áll a valóban csinos uniformis. Hivatalos dolgát komolyan elvégzi az iratokat átvizsgáló légionista-kisasszony és aztán szelven diszkurálgat az — természetesen neki tetsző — utassal. Előszérzetellességgel el eptözökat a lembergi hőstettekről, amikor az iskola padjából kiugorva fin, leány válltve, puskával a kézben, barrikádok mögül védelmezték a várost az előnyomuló ukránok ellen. Megmutatta kitüntetését, amelyét „Orlat” névvel alkottak meg a lembergi harcok emlékére. Lemberg város címere, körül négy lengyel sas. Előveszi fényképes igazolványát, mire az egyik csinos bajúszu utas megjegyzi, hogy ne mutogassa, mert az életben sokkal szebb, mint fotográfián.

— Az ilyen nekem nem szabad meghallgatni! — felel.
— Miért nem?
— Mert katona vagyok! — válaszolja halálos komoyan.

A GERMAN LEIKER. Több ízben panasszal fordultak hozzánk, hogy sok helyen a Banca Generala által kibocsátott, ugynevezett „germán” leiket vonakodnak elfogadni, azzal az indoklással, hogy a banklegy nem jó helyen van lebélyegezve. Ebben az ügyben az Aradi Közlöny tudósítja felkereste Adam Györgyöt, a Viktória takarékpénztár igazgatóját, akitől azt a felvilágosítást nyerte, hogy a Banca Generala által kibocsátott bankjegyek — tekintet nélkül arra, hogy melyik oldalon van a lebélyegzés — teljes értékűek és azokat mindenütt el kell fogadni éppen úgy, mint a Banca Nacionala bankjegyeket.

NEM REKVIRÁLIK EL A MATZKY-CUKRÁSZDÁT. Ganea János aradi vendéglős arra kérte a lakáshivatalt, hogy rekvirálja el Matzky Károly főúttal cukrászdáját, vagy Forray-utcai üzletét vendéglős céljaira. A mal tárgyaláson beigazolást nyert, hogy a Forray-utcai cukrászdát 1896. óta Königsdorfer Gusztáv bért és így Matzkynek nincsen két cukrászdája. Seress Ferenc lakáshivatali helyettes elnök ezen az alapon Ganea János rekvirálási kérelmét elutasította.

ORVOSI HIR. Dr. Kurzer Károly orvos fogorvosí rendelését Strada Bradianu (Weitzer-utca) 2. (Minorita-palota) megkezdte.

AZ IPARENGEDÉLYEKÉRT FIZETENDŐ DIJAK ERDÉLYBEN. Bucarestből jelentik: Az iparügyi miniszter bevégezte a törvénytervezetet az iparengedélyek kiadása után fizetendő díjakról. Mindezeideig az 1884. évi magyar ipartörvény szerint szedték a díjakat. Az új tervezet szerint engedélyhez nem kötött iparok után 10 000 lakosnál többen bíró városokban 30 leu, más községekben 10 leu illetéket kell fizetni. Engedélyhez kötött iparok után 60 leure. Illetve a másodikkategóriába tartozó községeknek 30 leure emelték a díjakat.

A KÜLÖNNYELVŰ ELEMISKOLÁK. Megírjuk, hogy egy miniszteri rendelet értelmében a különnyelvű elemi iskolákat szétválasztják. A tanfelügyelőség már dolgozik az a tanterv beosztásán. Nehézségek csupán ott merülnek fel, hogy a legtöbb község kántortanítóit kér, részben pedig a legtöbb tanító nem hajlandó jelenlegi állomáshelyét másikkal felcserélni. A rendelet, mely a kérdést végleg szabályozni fogja, a napokban jelenik meg.

MEGSZOKOTT SZELHAMOS. Simon Jenő nagykereskedő feljelentést tett Rosensohn Jenő ellen, aki lővéttel alkalmával Simont 15.000 koronával megkárosította. A vizsgálat folyamán Rosensohn beismerte a terhére rótt cselekményt. A rendőrség ma tárgyalásra idézte meg, azonban többszöri keresésre sem jelentkezett. A házbeliek állítása szerint már szombat óta elázovott. A rendőrség keresi.

A VÁROSI ÁRVÁHÁZBAN MEGÜRESEDETT felügyelő-tanító állásra Marx Jenő perjamosi lakos az egyedüli pályázó. Az állást az árvaház felügyelőbizottsága holnap délutáni ülésén lőlt be.

ENGELFELE gyors- és géphóiskolába a beiratások már megkezdődtek Apponyl Albert-körút 8 szám alatt. Román nyelv és géphéstanítás ugyanott.

EGY TÖBBSZÖRÖS MILLIOMOS REJTÉLVES ELTŰNÉSE. Az aradi rendőrség bünyügyi osztályához a napokban nagy csomag fénykép érkezett. A fényképek mind Velleanu Aurél bucaresti többszörs milliomos ábrázolják, aki az év március havában rejtélyes körülmények között Bucarestből eltűnt. A fényképeket a bucaresti államügyészség küldötte meg azon kérés-kapcsán, hogy azokat a város forgalmasabb helyiségekben függeszték ki. Aki

Apró hirdetések

Levelezés.

„LUCY.” Szerdán este a lezött helyen várom. 3988

Alkalmazás.

KERESK IRODISTANÓT, SEGÉDET ÉS KISZÁLLGALÓNÓT, KERPEL KÖNYVKERESKEDESE. 4009

MŰSZERESZ segédet keresek állandó alkalmazásra. Gáspár. Strada Horia (Széchenyi-utca) 1. 4004

ÜGYES minden es október 1-re kerestetik. Cím: Erzsébet-körút 18. I. emelet. 4003

EGY JOBB leány háziútközök elvégzése, ugyanott bejárónó kerestetik Piata Avram Ianca (Szabadság-tér) 17. I. em. 4000

EGY süttő segéd kerestetik azonnalra. Cím: Totok Gábor Magyarpécska. 10314

HAZMESTERNEK ajánlkozik gozftítés kezeléséhez értő lakatos. Cím: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9920

Vétel és eladás.

ANTI K porcellán, bútor, szőnyegeket, festményeket magas áron vesz Salon Artistique, Boulevard Regina Mária (Andrássy-tér) 21. L 10351

VILÁGOS hálószoba berendezés különösen eladó. Cím: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9920

KÉZIMUNKÁ SZALON ajánl teljes hálószoba, ebédli, stb. garnitúrákat, terítkeket, milliókat és választékban. Hetim Domokos-utca 1. jobbra. 9920

NAGYOBB perzsá szőnyeg különösen eladó Thokoly Imre-utca 29. Vergáné. 4001

VILÁGOS, háromoldalas toalettkör eladó. Cím: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca 9920

Ingtalan.

MÁGÁNHAZ belvárosban elfoglalható, urfi lakással eladó. Cím a kiadóban. 4007

BELVÁROSBAN ufnáz elfoglalható urfi lakással, kedvező fizetési feltételek mellett eladó. Érdeklődni Szalai ügyvéd irodájában Bulevardul Regele Ferdinand I. (József főherceg-ut) 18. 4006

NEGYVEN-ÖTVEN HOLD szántó az aradi határban — gazdasági épületekkel és istállóval — bérbre adó. Bettehelm ügyvédség Piata Imperatul Tralan (Atilla-tér) 2. l. vagy Fehér Kereszt Kávéház. 4005

Ellátás.

URHAZNÁL elsőrendű 16 Koszt kapható. Cím a kiadóban. 4002

Különféle.

TIZ-TIZENÖTEZER LEU készpénzzel rendelkező kereskedelmi végzettséggel és képzettséggel bíró fiatal ember társul ajánlkozik oly ipari, vagy kereskedelmi vállalatokhoz, mely szerény megélhetését biztosítaná. Cím: Wallinger hirdetőjében Lázár-utca. 9920

GYORSÁRU gyűjtő forgalom létesült heti járatokkal. Bucaresti—Arad között, kísérővel, felelősség mellett. Felvilágosítást ad Rubinstein államvasúti szállító. 3957

Bányaüzemeinkhez

keresünk egy

okl. gépészmérnököt

Pályázatok az Urikány-Zsilvölgyi kőszénbánya r.-t. bányai igazgatóságához, Lupény (Hunyadmegye) intézendők. 3989

Aradi ember Kolcsag hadseregében.

Többször megemlékeztünk hazatért orosz foglyok hadi fogóságuk alatt átzenvedett élményeiről. Legtöbbször arról számoltunk be, hogy a hadifogoly a vörös hadsereg kötelékébe lépett, vagy még gyakrabban, hogy fogolytáborban morzsolta le napjait. Most először nyílt alkalmunk olyan hazatért fogollyal beszélünk, aki az orosz ellenforradalmi fehér hadseregben szolgált. Gyulás Ferenc egyszerű napszámos ember az illető, aki a következőket mondja el hadifogóságáról és a főbör hadseregbeni szerepléséről:

— A Kárpátok nehéz harciban estem fogdába 1915. tavaszán. A háboru folyamán végigjártam Szibéria legtöbb fogolytáborát és mikor az orosz forradalom kitörése után a cseh foglyok felfegyverkeve hadsereget szerveztek és megindultak nyugat felé,

minket magyarokat fogságokba ejtve magukkal hurcoltak. Mikor élelmiszereik elfogytak és saját embereiket is alig tudták élelmezni, átadtak bennünket Kolcsag admirális egyik divíziójának, ahol munkáshatalonokat alakítottak belőlünk és munició szállításra, lövészárók-ásásra és hasonló hadimunkákra használtak fel. 1920. elején, mikor megkezdődött a fogoly-transzportok rendszeres hazaszállítása, engem is beosztottak egy ilyen csoportba és hosszú keserves várakozás után augusztus 1-én elindultunk Szentpétervárrérintésével tengeren Hollandiába onnan Németországon, Cseh-Szlovákián és Királyháznál a román határon át Fogarasra értünk, ahol nyolc napi megfigyelés után boldogan utaztam Aradra, hogy immár hat évig nem látott családomat keblemre öljem.

Bonyolult borvásár.

Még 1916-ban Buding aradi borkereskedő megvette Marosi akkori főhadnagy bortermését, a melyet Luszthader Adolf úgnök közvetítésével Weiszberger Sámuel pálinka és borkereskedőnek adott tovább. Weiszberger a bort tovább adta Epstein Simon borkereskedőnek, akitől foglaltat 10.200 koronát fel is vett. Weiszberger ezt az előleget aztán átadta Luszthadernek, aki Buding utján Marosihoz juttatta el. Amellettette, hogy a bori nem szállított volna a sor. Marosi kijelentette, hogy abort nem szállítja, mert közben a borárakban lényeges javulás állott be. Az előleget pedig szintén nem akarta visszafizetni. Perre került a vitás előleg, amely perben a nagykanizsai törvényeszek 1918-ban ítéletet hozott, amelynek értelmében Marosi nem köteles az előleget visszafizetni. Epstein most Weiszbergertől követelte az előleget, aki viszont Luszthader utján Budingtól. Az ügy ismét perre került, azonban midőn Weiszberger látta, hogy Epsteinnel szemben a perit elveszíté, főkönyvében az összeggel Luszthader folyószámláját terhelte meg, követelését azután Luszthader házára tábláztatta be. Amidőn Luszthader a házat el akarta ad-

ni, megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a házon teher van. Feljelentést tett Weiszberger ellen hamisításért. Az ügyészség az ügyet kiadta a rendőrségnek, ahol könyvszakértők megállapították, hogy az összeg Weiszbergernél csupán a főkönyvben szerepel a pénzárkönyvben pedig semmi nyoma sincs, tehát könyvhamisítás esete forog fenn. A rendőrség Hyen értetemben teti jelentést az ügyészségnek.

A szerkesztőházt íróijelenesen:

KAROLY JÓSEF

(feln.)

Censurat: ALEX. FRUGINA

NYILTÉR.

Az ezen rovót elatt közlétektől nem válnunk felelőséget.

A temesvári sörgyár

tíz fokos 4016

Casino és Corvin

sőrei megérkeztek.

WEISSMANN FÜLÖP

technikai irodája és iroakata BUCUREST, CALEA VICTORIEI 28 Passažo Villacoro. 8835 Telefon 32—82.

Allandó raktáron gyarak, malmok és fűrésztelpek részére: angol gépszijak, manilla-zsinór, fémek, forrasztó zinn 99%-os, Klingent, Asbest, asztalos enyv. esővek, tisztító gyapot, szögek, vasdrót, vasbádog stb. Villamos berendezések és dinamo felszereléssel kellekek. Nagy izzólámpa raktár 110, 120, 150 és 220 Volt. Továbbá: cipész szerszámok és Leonhardy tinta.

Arck körvontatás, színesképek készítése, kőnyv- és fénykép készítése, Schotteltes Ógya-Szlovák, LAGOS, Vár-utca 2. szám. Telefon szám 18. 8854

Vető buza

kapható Szűcs Pál pégnél Arad, Bulov. Carol I. (Erzsébet királyné-körút) 37. 10314

Ceho-Slovak esontenyv

kapható 4006 Gárdos és Bornstein Str. Eminescu (Desk Ferenc-utca) 40. sz.

Directiunea Regionala C. F. R. Arad 312—920. Ap. AJANLATI FELHIVÁS. A C. F. R. Államvasúti személyzet elhatározása céljából szükségünk van nagyemennyiségben szállítandó alábbi cikkekre:

Zsír, szalonna, bus, állatok, szárított tézstanemlék, kenyér, buza, kukorica, árpa, szilva, burgonya, bab, díó, alma, szapan, flórolaj, griz, turó, mosószóda, cipőkrem, denaturált szesz, ecet, különböző konzervek, stearin-gyertyák, seprők, szárított hús, sózott hal, hagyma és hasonló tiszta. Felhívjuk nagy az érdekelteket, mint kereskedőket, hogy vonatkozó ajánlatukat a C. F. R. Élelmiszeri hivatal, Aradi üzletvezetőség, cím alatt tegyék meg. Az ajánlatokban pontosan kifütemendők, hogy a szállításhoz szükséges szákokat csomagoló edényeket a szállító rendelkezésre adja-e? Az ajánlatokat alternative kell megtenni a b. l. (ab. Arad 3.) ab. feladó állomás. Az ajánlatok elfogadása feletti végleges és bucaresti vezérigazgatóság elmezési hivatala fog dönteni. Az ajánlatok 14 napl közzétételétől kezdve október 6-ig teendők meg. Arad, 1920. szeptember 18. Elmezési hivatal: 3993 Mold.

Fratli Steiner

Borkereskedés Arad, Asztalos Sándor-utca 2—3. Főküzlet Ujradon. 9851 Mindennemű bórak és cipészalkékek legelőszobb bevásárlási forrása. Szőlő ár.

Grünwald si Moskovitz

cukor, cukorka, gyümölcsök, gyarmatárak és norinbergi nagykereskedés. 3991

A vonatok indulása és érkezése.

Table with 2 columns: Destination and Time. Aradról indul: Kürtösre 5:00 d.u. 5:10, Tövistre 7:47 d.u. 10:21, Soborsinbó 7:15 d.u. 2:30, Temesvárra 7:40 d.u. —, Nagykömlősrre 5:51 d.u. 1:00, Öpöskára 5:51 d.u. 12:40, Brádra 5:40 d.u. 12:40, B.-Jenő Csarás 5:40 d.u. 3:00, Ujzsantárna és Ottlakára 9:20 d.u. 5:30. Aradra érkezik: Kürtösre 7:16 d.u. —, Tövistre 7:28 d.u. 7:54, Soborsinból 7:15 d.u. —, Temesvárról 8:47 d.u. 3:47, Nagykömlősről 5:57 d.u. —, Öpöskárról 7:04 d.u. 3:06, Brádról 10:34 d.u. 8:55, B.-Jenőről 10:00 d.u. 7:58, Ujzsantárról és Ottlakárról 6:25 d.u. 6:55.

rotációs gépen. Kiadótulajdonos Aradi Nyomda R.-T.